

IZHAJA MESEČNO — CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN
NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 7

STEV. 7—8.

JULIJ-AVGUST 1959

LETO XVIII.

Novomašniku

Joža Vovk

I.

Prvi zbor:

V najlepšem jutru svojega življenja
na poti si k Daritvi najsvetejši,
izvoljenec, od vseh nas naj srečnejši,
za Njim greš, ki te zase je izbral.

Drugi zbor:

Zdaj zlahčna njiva srca bodo ti človeška,
skrivnosti božje vanje boš sejal,
naj klije, raste setev ti nebeška
v Njegovi moči, ki bo rast dajal.

Oba zbora:

On je v svojo veliko Daritev
bil na križu Bogu darovan,
zato pa sprejmi križ v spomin na dar,
ki daroval ga boš vsak dan.

II.

Težak bo križ,
a rože te, ki križ prepletajo,
naj v uri vsaki te spominjajo,
na veliko obljubo njim,
ki pot njegovo hodijo.

Glej, Bog je križ dal in trpljenje,
a v trpljenje rož je nasejal.
V bridkosti križa rože naj cveto
in naj se v venec zmage ti spleto.

Zdaj s križem — znamenjem trpljenja,
z vencem zmage in vstajenja
stopi pred Njegov oltar,
Boga tam sprejmi iz rok božjih
in Njegov ostani za vsekdar.

Na kongres Kristusa Kralja!

Živimo v časih, ko Bog zahteva od nas, da razširjamo njegovo kraljestvo na zemlji. Ako danes prevračajo svet in rušijo v prah in pepel temelje krščanske izobrazbe in postavljajo nove malike, je naša prosvetna organizacija tem bolj poklicana, da pripravimo in preorjemo na globoko njivo Gospodovo.

Bližajo se dnevi, ko se bo zgrnila Slovenija in z njo Jugoslavija in tudi zastopniki katoliških narodov v belo ljubljano na mednarodni kongres

Kristusa Kralja. Katoliški svet se bo zbral v središču Slovenije, da pod pokroviteljstvom Kristusa Kralja priseže znova zvestobo katoliškim idealom. Za nas Slovence je taka prireditev neizmerne pomena. Mnogi bodo prvič prestopili meje Jugoslavije in spoznali našo zemljo. V mednarodnem svetu bomo zrasli v novi svetlobi, če bodo tujei imeli čim lepši in veličastnejši vtis o naši zemlji in o našem narodu. Le premalo se zavedamo v teh dneh, kaj pomeni mednarodni kongres za

nas Slovence. Malo se piše o našem narodu, o naši zemlji in o naši državi po širnem svetu. Pokažimo ob tej priliki, kaj smo in kaj hočemo biti. Priznajmo, da je nas doletela velika čast, da se praznuje ta kongres na naših tleh.

Vedno govorimo in pišemo, pa tudi trdimo, da smo Slovenci veren katoliški narod. V teh dneh imamo priliko, da pred širokim svetom javno izpričamo in pokažemo, da je naše ljudstvo v dno duše verno in katoliško in da nima najmanjšega hrepenenja po brezverni materialistično usmerjeni prosveti. Iz bele Ljubljane naj se dvigne mogočen steber, ki naj kaže pot našemu ljudstvu, kakor vsem onim, ki se zbirajo okrog Kristusa Kralja, in naj se izlije v eno samo molitev: »Gospod pripelji ovce nazaj v svojo stajo in utrdi svoje kraljestvo na zemlji.«

Spored.

Slovesna otvoritev bo 25. julija v stolni cerkvi. Nato bodo sledili razni govori, govorniki v raznih jezikih, posvečeni pa bodo ideji kraljestva božjega na zemlji, poleg tega bo vsak večer prireditev v veliki dvorani Uniona.

V sredo 26. julija bodo zborovanja posvečena verskemu prepovedu. Zvečer pa bo koncert slovenskih narodnih pesmi v Unionu.

V četrtek 27. julija bo predmet zborovanja »Nravni prepoved«. Zvečer istega dne pa bo koncert slovenske nabožne pesmi v frančiškanski cerkvi, ki ga priredi glasbeno društvo »Ljubljana«.

V petek 28. julija bo predmet zborovanja »Svet za Kristus«. Popoldne ob 5 bo slovesen sprejem papeževga odposlanca kardinala Hlonda, in sicer na glavnem kolodvoru, kjer bodo sodelovale tudi narodne noše.

V soboto 29. julija bo ob 8 ena najlepših prireditev na Stadionu, ko bo 15.000 slovenske mladine imelo svojo skupno pobožnost s sv. obhajilom. Nato bodo razna zborovanja, kakor sledi: ob 9. uri za inteligenco v Delavski zbornici; ob 10. uri po raznih dvoranah v Ljubljani bodo zborovanja po narodnostih. Dočim bo popoldne

ob pol 4 sklepno zborovanje v Unionu, kjer se bodo objavile in sprejele resolucije. Zvečer ob pol 8 bo na Stadionu igra »O kraljestvu božjem«, pri kateri bodo sodelovale vse naše organizacije, kakor tudi vse narodne noše in pevski zbori. Igra se zaključi s petimi litanijami na čast Materi božji.

V nedeljo 30. julija bodo polnočnice po ljubljanskih cerkvah. Ob 9 na Stadionu pontifikalna maša s pridigo. Ob 14. uri spreved katoliških organizacij na Stadion, kjer bo zaključek kongresa.

Druge prireditve ob času kongresa so naslednje:

1. Razstava iz španskih preganjanj v dvorani **Mestnega doma**.
2. Razstava sodobne cerkvene umetnosti pri uršulinkah.
3. Duhovni koncert v cerkvi svetega Petra.

Petje pri kongresu.

Novo pesmi ne bomo peli nobene. Pač pa bo novost to, da bomo sredi slovesne kardinalove maše imeli trikrat ljudsko petje. In sicer bomo vsi navzoči, vse ljudstvo, peli za darovanje: »Kraljevo znam'je križ stojje; po povzdigovanju (ko veliki pevski zbor, sestavljen iz nekako tridesetih zborov, odpoje Benedictus): »Pridi molit, o kristjan!« — Po obhajilu dr. Čerina himno: »Mogočno se dvigni!«, ki jo danes z navdušenjem poje vsa Slovenija.

V kongresni knjižici je pripravljenih še nekaj pesmi, da jih lahko pojemo, kadar bo treba. Gotovo bomo peli tudi »Povsod Boga!« — To bodo z nami peli tudi drugi narodi — vsak pač v svojem jeziku, tako da se bo na Stadionu na svoj način obnovil prvi binškošni praznik, ko so narodi iz najrazličnejših krajev sveta apostole slišali govoriti vsak v svojem jeziku.

Pri petih litanijah Srca Jezusovega bomo peli te tri odpeve: 1. Saj lepše rožce nima svet, ko Jezus je, Marijin cvet; 2. Ti nebeške ključke imaš — naša ljubljena Gospa, Jezusovega Srca (da z nami še Marija potrka na Srce Jezusovo in ga nam nakloni...); 3. Le za Jezusom hodimo! (Vsi trije odpevi

so v znanj zbirki »Najst odpevov za pete litanije«. Dobe se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani po 4 din.

Sv. Rešnje Telo počastimo s prelepo staro: Glasno zapojmo. Za blagoslov zapojemo priljubljeno Hribarjevo: V zakramentu vse sladkosti; pred blagoslovom še »Hvala večnemu Bogu!« Za konec: »Povsod Boga!«

Seveda naše najlepše, najpristržnejše Marijine »Lepa si, roža Marija« gotovo ne pozabimo. Ti, o Marija, naša kraljica!« bo tudi mogočno grmela. In brez Hladnikove »Presveto Srce, slavo!« bo tudi težko šlo.

Ti dve nedelji pred kongresom povsod ponavljajte te pesmi; prav posebno še »Povsod Boga!« in »Mogočno se dvigni!«, ki bo naša prava kongresna himna.

Pa tudi doma! Na polju, pri delu, povsod jih pojte!

Da bo naše skupno petje zares mogočen slavospev Kristusu Kralju in bo nam in tujim narodom segalo do srca, nam in njim srca pretresalo, kakor ob zadnjem kongresu, ko so o petju našega zbora in o našem ljudskem petju navdušeno pisali italijanski, francoski in drugi narodi.

Pevski zbori, ki se pripravljajo za petje pri maši, bodo začeli s skupnimi vajami.

Narodne noše.

Kjer koli so se pokazale slovenske narodne noše, doma ali na tujem, povsod so žele veliko priznanje. Saj so tudi zunanji izraz našega ljudstva in našega kraja. Pestrost narodnih noš bo najlepše to potrdila tudi letos na mednarodnem kongresu Kristusa Kralja. Zato naj pride v Ljubljano kolikor mogoče veliko ljudi v narodnih nošah. Pokažimo ob tej priliki vso krasoto in značilnost te naše narodne svetinje. Narodna noša pa mora biti prava in pristna. Zapomnimo si pa, da je kongres verska svečanost in da bo tudi ta spreved imel versko obeležje. Na to posebno opozarjamo tiste, ki bodo v narodni noši mirno, zbrano in dostojanstveno manifestirali za naša verska načela. Pripomnimo, da ne bo-

mo pustili v spreved nobenih navlak in pridakov, zato pustite doma razne vivčke, bisage in pastirske palice, pa tudi harmonike. Vse to k narodni noši bistveno ne spada.

Društva v sprevedu.

Vsako prosvetno društvo, kakor tudi dekliški krožek, ki razpolaga z zastavo, naj se udeleži s to zastavo tudi slavnostnega spreveda. Društvene zastave in društva se zbero med 1. in 2. uro na Poljanskem nasipu, to je od Zmajevega do Šentpeterskega mostu.

I.

Na čelu spreveda koraka fanfara P. Z. Nato sledi zastava sv. Mihaela, takoj za njo koraka 8 Žiljank v narodnih nošah.

II.

Za temi sledi tržiška godba v narodnih nošah, potem zastave gorenjskih prosvetnih društev, nakar se uredi v spreved narodne noše iz Bohinja, Gorenje Save, iz blejskega kota, tržiški, kranjski okraj in Škofja Loka.

III.

Del tega spreveda otvori godba iz Svetja, nakar se uredi zastave ljubljanske okolice; nato sledi narodne noše kamniškega in moravškega okraja.

IV.

To skupino otvori godba iz Logatca. Njej sledi društvene zastave vrhniškega okraja, logaškega in cerkniškega. Za temi pa narodne noše iz teh okrajev.

V.

Peto skupino otvori godba z Viča. Za njo se vrstijo zastave Dolenjske, in sicer iz dekanije Šmartno pri Litiji, Šmarje, Trebnje, Novo mesto, Leskovec, Ribnica in Bela Krajina.

Vse narodne noše se torej zberejo med 1. in 2. uro na Poljanskem nasipu. Zastavonoše naj bodo tudi v narodnih nošah. Ker bo primanjkovalo rediteljev, prosimo, da določi vsaka dekanija oziroma dekanijsko okrožje

svoje rediteljstvo, ki naj skrbi, da bo po zgornjem sporedu razvrstilo slavnostni sprevod. Ponovno prosimo, da

morajo ta dan vse narodne noše v Ljubljano, da pokažemo tujcem, kakšne zaklade hrani naš narod.

Duhovni temelji slovenskega kmečkega stanu

Dr. Josip Hohnjec, predsednik Prosvetne zveze

Tvarna podlaga kmečkega stanu je zemlja. Brez nje bi ne bilo takšnih, ki jo obdelujejo. Obdelovanje zemlje je, da se tako izrazimo, službeni odnos človeka do zemlje. Potreben pa je tudi notranji odnos, ki je v tem, da človek doživlja zemljo kot svojo. Kakšno je to doživljanje? Vzemimo dva primera. Prvi primer: Kakšnemu mlademu kmetu ali kmečkemu fantu je zemlja samo pest prahu in blata. Drugi vidi v njej — in to je drugi primer — svoj znoj, svoje žulje, svoje radosti, svoje trpljenje, pa ne samo svoje, marveč tudi svojih staršev in prednikov do 9. kolena. Takšna dva primera nastopata ne samo v književnosti (n. pr. v dr. Mile Budakovem hrvaškem kmečkem romanu »Ognjišče« in drugih njegovih povestih), marveč tudi v realnem življenju.

Prvi primer je tip kmeta, ki gleda na zemljo zgolj stvarno in materialistično. Zanj je zemlja samo pest prahu in blata, in ker je takšna vsaka zemlja, on zemlje ne doživlja kot svoje. Srce mu ni navezano na zemljo, kepo prahu in blata, in zato bo zemljo zapustil, čim se mu odpre možnost boljšega zaslužka, kot mu ga more zemlja nuditi. Drugi primer pa je tip kmeta, ki smatra zemljo kot torišče svojega in svojih prednikov dela in truda, veselja in trpljenja, ki torej doživlja zemljo kot svojo. In to je lik pravega kmeta, ki korenini v zemlji z dušo in srcem.

Potreben je torej duh, ki poduhovlja zemljo, gmotno podlago kmeta in kmečkega stanu. Obdelovanje zemlje ni zgolj mehaničen proces, kakor industrijska produkcija, marveč je pripravljajno in spremljevalno delo za rastlinske in živalske dogodke. Ni torej povsem samolastno delo, temveč je odvisno od narave in njenega dihanja. Dih narave pa je dih Boga, ki je početnik narave in njen vrhovni vla-

dar in gospodar. Tako dviga razmišljujoči duh kmeta z zemljo do Boga, vseмогоčnega stvarnika in ljubezni polnega Očeta, od koder se ta duh, izčiščen v ognju resnice in prešinjten z ognjem ljubezni, zopet vrača na zemljo. Sedaj ima pod nogami trdna tla, ki so njegova in božja. Sedaj gleda zemljo v pravi svetlobi, v kateri tudi vidi namen in pomen svojega življenja. Po božji volji je ta košček zemlje njegov. On je sodelavec v veliki božji delavnici zemlje in prirode. Njegova naloga je že bila objavljena prvemu obdelovalcu zemlje Adamu v božjem naročilu njemu in njegovi ženi: »Napolnita zemljo in podvrzita si jo, in gospodujta ribam morja in pticam neba in vsem živalim, ki se gibljejo na zemlji« (I. Mojz. 1, 28). Božje naročilo k obdelovanju zemlje je — prvo kulturno naročilo.

Kdo je torej v resnici kulturni in napreden? Ali tisti kmet, ki veruje v Boga in se podreja volji Boga, ki je zemljo njemu — kmetu podredil, ter skuša uresničiti svoj življenjski smoter z izpopolnjevanjem sebe in svoje zemlje, torej z izvrševanjem najvišjega kulturnega naročila, prejetega od Boga? Ali pa tisti kmet, ki ne veruje v Boga? Takšnih vsaj med našim ljudstvom ni in če so, so izjeme. So pa takšni, ki jim je misel na Boga tuja, njegova zapoved zoprna, podreditev božji volji suženjstvo, izpolnitev lastne volje, četudi protivne volji božji in odredbi Cerkve, pa zaželena svoboda. To je tip tistega kmeta, ki ga očrtujejo pred očmi našega ljudstva laži-svobodomiselnih in naprednjaški krogi, ki se s tiskano in govornjeno besedo in mnogovrstno agitacijo neumorno trudijo, da bi čim več posameznikov našega kmečkega ljudstva upodobili po vzorcu, ki ni ne krščanski ne slovenski. Napreden pa tak duh ni, prav tako ne, kot ni bil

napreden duh kače, ki je zapeljala prvega obdelovalca zemlje k nepokorščini Bogu. V laži ni nikdar svoboda, svoboda je po Kristusovem za-trdilu samo v resnici. V pravem pomenu svoboden in napreden je samo tisti kmet, ki diha svobodni zrak božjih otrok.

Tu v tem ozračju tudi najbolje uspevajo njegovi lastni otroci, ki so najdragocenejši božji dar, poklonjen njegovi družini. Verski svetovni nazor je tudi za družino najtrdnjši temelj. Izvor in osnova družine je zakonska zveza, ki je za kmečki stan še večjega pomena, kot za druge stano-ve. Za kmeta je zakonska zveza v pravem pomenu življenjska zveza. Žena je kmetu družica v življenju, ki mu pomaga z vsemi močmi duha in telesa pri gospodarstvu. Težka je življenjska pot kmeta. Boriti se mora skoro neprestano zoper težkoče, nezgode, skrbi, bolezni in ljudi. Oma-huje pod bremenom davkov in daja-tev zlasti zaradi nesorazmerja cen lastnih pridelkov in tujih izdelkov, ki jih mora kupiti. Trnjeva je posebno danes njegova življenjska pot, na kateri mu je žena zvesta tovarišica. Da se to vzajemnostno razmerje res ustvari in tudi ostane, je potrebna ljubezen, in sicer takšna, ki o njej pravi sv. Pavel, da je »potrpežljiva, dobrotljiva, se ne da razdražiti, vse veruje, vse upa, vse prenaša« (I. Kor. 13, 4—7). Poleg razmerja med zakon-skima je za družino tudi odločilno razmerje med starši in otroki. Odnos otrok do staršev je sam Bog uredil po 4. božji zapovedi: »Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo do-bro na zemlji.« Starši pa imajo dolž-nost, da skrbe za časno srečo svojih otrok, predvsem pa, da jih z besedo in zgledom vzgajajo za krščansko živ-ljenje. Krščanska vzgoja otrok je bistvena naloga družine in hkrati tu-di največja dobrina in vrednota, ki jo otrok odnese iz domače hiše s seboj v svet. Čujejo se danes tožbe o tem, da je mladina slaba, surova, pokvarje-na, da torej vzgoja mladine ni zado-vljiva. Res da ni. Ni pa tega vselej in povsod kriva domača družina, mar-

več tudi drugi činitelji: nekrščanski ali versko brezbrizni časniki in listi, nekrščanska mladinska društva, ki ši-rijo načela protiverske in proticerkve-ne morale (Tyrševa ideologija), zape-ljive knjige, ki jih imenuje škof Slo-mšek kačo, katera je mladeničem po-sebno nevarna, kino, radio itd.

Družina je vrelo krvi, katera se iz nje razliva po žilah narodnega orga-nizma. Kmečka družina je najmočnej-še in najčistejše vrelišče krvi za narod. Če začne to vrelišče slabeti ali se pokvari, je obstanek naroda v ne-varnosti. Iz kmečkih družin kot osnov-nih celic naroda prehaja v narod tu-di tisti duh, ki ga oživlja in okreplja. V kmečkem stanu je čudovita vital-nost (življenjskost). Kakor zemlja, ki jo obdeluje, je tudi kmečki stan ne-kako neumrljiv, če se sam ne uniči. Iz prirode se prelivajo v njegovo ožilje odrazi in odtenki tiste plodo-vitosti, odpornosti in vztrajnosti, ki je lastna prirodi in njenim silam. Če tu-di se kmetu telo pripogiba pod težo truda in dela in pod bremenom brige in stiske, njegov duh se vedno znova vzravna. In ta duh, ki nikdar in ni-kjer ne klone v zaupanju v lastno moč in božjo pomoč, prehaja iz kmeč-kih družin v organizem vsega naroda. Narod takšnega duha je v resnici mo-čan narod, čeprav je morda številčno majhen, kakor je slovenski narod. V resnici majhen (vkljub morebitni ja-ki številčnosti) in obsojen na smrt je tisti narod, ki noče živeti iz duha in ki zametuje duhovne vrednote. »Zato so«, kakor lepo in tehtno poudarja France Veber (»Nacionalizem in kr-ščanstvo«, st. 190), »taki pisatelji, ki uspešno širijo materialistično gleda-nje na svet in življenje, pravi so-vražniki malega naroda.« In mi do-stavljamo: tudi vsi politiki, raznoliki voditelji, organizatorji, propagatorji, prosvetarji in mladinski vzgojitelji, ki so materialističnega gledanja na svet in življenje in ki takšno nekr-ščansko naziranje širijo med ljud-stvom in zlasti med mladino, so so-vražniki št. 1. Kakor vsakega malega naroda, tako posebej slovenskega na-roda.

Radio in prosveta

Ko ob koncu jesensko-zimske-pomladne sezone pregledujemo, kaj je radio v tej dobi storil na prosvetnem polju za naše poslušalce, moramo ugotoviti sledeča dejstva: Radio je v tej dobi posredoval in seznanjal svoje naročnike s slovensko zgodovino, s slovensko zemljo in s slovenskim življem. Spoznali smo našo preteklost v lepih predavanjih, ko smo obiskovali naša mesta v preteklosti in dolenske gradove v zgodovini. Marsikaj zanimivega smo srečali pri teh zgodovinskih obiskih. Vsak grad ima svojo preteklost, da celo ime gradu sega v davni ne našega naroda.

Slovenska zemlja ima polno umetniških spomenikov. V pretekli sezoni smo obiskali te spomenike na zelenem štajerskem, ki tvorijo posebno poglavje v umetnostni zgodovini. Obiskali smo Sv. Roka in občudovali krasote tega božjega hrama. Ptujška gora, ki se prav sedaj obnavlja, hrani zopet tako lepe spomine na cvetočo gotsko dobo pri nas, Sladka gora svojo arhitektoniko in Prekmurje s svojo preteklostjo, vse to je v radiu podal s priznano preciznostjo univ. profesor dr. Franc Stele.

Pa tudi sodobne umetniške tvorbe niso šle neopaženo mimo nas. Kar so lepega ustvarili naši mladi umetniki v kamniškem okraju ali pa na Gorenjskem, tudi na to nas je opozoril naš radio.

Ker živimo v dobi, ko se morajo zlasti mali narodi prebujati in stati na straži svoje domovine, je bilo pač primerno, da je naš radio v tej sezoni položil temelje našemu narodno obrambnemu delu. Na znotraj so bile temu posvečena narodna vzgojna predavanja, modroslovno pa nam je te probleme razvozlal univ. prof. dr. Fr. Veber v poglavjih »Problemi malega naroda«. Na zunaj so narodno misel podpirala zlasti predavanja prof. Etbina Bojca, ko nam je slikal Ukrajino, Poljsko, Gdinjo, tvarino, ki je bila v najnovejši dobi evropska zanimivost. Kulturno zgodovino naše Koro-

ške smo slišali v nedavnih predavanjih prof. Potočnika.

Globoka in z vsro znanstvenostjo podprta so bila versko modroslovna predavanja urednika Frana Tersegla, v katerih je razpravljajal zvezo med Bogom in človekom.

Sodobna socialna vprašanja so bila vsakih 14 dni na sporedu. Sestav Slovenije po stanovih: tovarniško delavstvo, poljedelsko delavstvo, najnovejši socialni zakoni, ki govore o zaščiti delavstva, so bili predmet razprave. Tudi industriji je bilo v tem poglavju posvečenih več aktualnih predavanj. Kot na primer: »Pojavi selitve industrije iz Slovenije«.

Folkloristično pa je seznanjal predavatelj g. Boris Orel naše poslušalce s šegami in običaji: o božiču v Ziljski dolini, o sv. Štefanu kot zaščitniku živine, velikonočne šege, o kresovanju itd.

Prav zanimiva so bila zdravniška predavanja dr. Breclja, ki je kazal mladeničem in mladenkam pot v življenje kot moder, preizkušen zdravnik in skrben oče. Tudi ostala zdravniška predavanja so posegala v praktično življenje, zlasti ona, ki so pokazala, kako se na moderen način zdravijo tudi duševne bolezni.

Ženska ura je bila redno tedensko na razpolago našemu ženskemu svetu. Tukaj so ženske predavateljice same podajale praktične mišljaje, ki veljajo za vzgojo, za gospodinjstvo in v splošnem za praktično življenje družine. Več predavanj je bilo posvečenih tudi delu kmečke gospodinje v zimskem času, otroškim igram, vrtovom, pa tudi delu žene za narod itd.

Zanimive so bile dalje besede k velikim praznikom, ki jih je govoril pisatelj Franc S. Finžgar. V kratkih izklesanih besedah je podal imenovani v sobotah bistvo nedelje in praznikov. Škoda le, da se ni ta beseda držala na programu skozi vse leto.

Za kmetovalca so bila pripravljena lepa strokovna predavanja ob nedeljah popoldne. Ta predavanja so bila

posvečena praktičnemu poljedelstvu, živinoreji, vinogradništvu in sadjereji. Praktične nasvete in seznanjanje s tržnimi cenami so prejeli naši radio naročniki po kmetih vsak mesec. Seznanjali so se tudi z gospodarskimi zadrugami kakor tudi z denarnimi, ki so steber in rešitelj našega kmečkega stanu.

Tudi v verskem oziru je bil naš radio popolnoma na svojem mestu. Zlasti bolniki, stari in onemogli so prejeli tolažilno besedo v nedeljskih govorih.

Iz tega spoznamo, da je naš radio bil tudi v pretekli sezoni širitelj napredka v vseh področjih in žarišče prave sodobne prosvete in izobrazbe.

Mladina

Svet stoji na pragu novih dogodkov, ki bodo močno preobrazili njegovo obličje. Za to govori svetovni položaj, ki se ne samo ne zboljšuje, marveč poostruje, za to govorijo neredi in nemiri nezadovoljne množice v vseh državah sveta, porast komunističnih vrst — izid zadnjih volitev v Nemčiji je jasen dokaz — za to govori človeštvo, ki se kljub stalnim posvetovanjem in konferencam ne more in neče izkoptati iz strašnega položaja.

Ti novi dogodki pomenijo razdobje tisočletja. S strahom pričakujemo bodočih let in dni, bojimo se nove svetovne vojne in svetovne revolucije, v nas je bojazen za naše življenje in imetje. Morda je ves ta strah pred nasilno rešitvijo upravičen in tudi razumljiv, ker človeštvo ni pripravljeno na tako nasilno rešitev in se hladnokrvno prepušča razvoju, razumljiv, ker je vsakdanja skrb ubila v človeštvu skrb za prihodnjo bodočnost in zatrla v človeški duši docela vsako vero v Njegovo usmiljenje.

Mladina! Imej vso to resnobo naših dnevov stalno pred očmi! Dnevi ti — žal — ne dovoljujejo brezskrbnega in otroško-veselega mladostnega izživljanja, marveč tirjajo od tebe temeljite in globoke priprave. Dnevi tirjajo od tebe, mladina, že danes spoznanje in preudarnost zrelih mož in ljubezen ter skrbljivost vseh žen. Če hočeš, da boš zmogla vso težo bodoče dobe, potem moraš v letu in dveh umsko in srčno dozorevati za cela desetletja. Kajti bodočnost bodo ustvarjali le najmočnejši in najsolidnejši značaji. In čim več bo narod štel takih polnih osebnosti, tem prej se bo izkopal iz zablod, nemirov in nereda zopet v no-

vo redno življenje. Čim značajnejši se bo ohranjal narod danes, tem prej se bo izkopal iz razvalin in podrtij in ustvaril novo, lepše domovanje.

Mladina! Kod bodi torej smer tvoje prosvete? Kod smer našega društvenega delovanja? Prosveta mora biti resnična in pristna in to je samo tedaj, če je učenjena v svojo dobo in v duševnost svojega ljudstva.

Svojo dobo boš spoznala, če prisluhneš pritaženemu joku desettisočih brez dela in drugih desettisočih, potisnjenih v glad in pomanjkanje. Svojo dobo boš spoznala, če boš zasledovala v svetu razkroj in razpadanje te velike svetovne stavbe.

In kaka je duševnost ljudstva? Ni li v njegovi duši se naselilo malodušje, obupanost, da ne čuti več niti lastne bolečine. Ni li skrb za danes uklonila njegovo glavo globoko k tlu, da ne najde več pogleda kvišku?

Kod je torej tvoja prosveta, mladina? Gotovo ne v brezskrbnosti in brezdelju. Nosi rodu besede, ki se ne bodo izgubljale v temi in tožbi, zagradi dan in njegove probleme in išči jim rešitve in rodu ozdravljenja! Deliti moraš nasvete in ustvarjati obupanim dušam novo, močno vero! Nosi v naše vasi, med naš rod, plemenitega, lepega veselja, ki bo kot sončni žarek posvetilo v temo naših src in pričaralo na naše starikeve obraze zopet tisto mlado hrepenenje po sreči in ljubezni! Da zahrepenimo vsi iz težkega Matjaževega spanja z vso silo mladega življenja po novi lepoti in resnici.

Mladina! Za tako prosveto ti bo tvoj narod v teh svojih težkih urah hvaležen in z veseljem bo obiskoval tvoje sestanke in poslušal na njih tvojo

besedo, radoval se bo tvoje igre in tvoje pesmi, s teboj vred bo praznoval prireditve in slavnosti. Toliko mora biti v tebi veselja, ljubezni, zaupa-

nja, lepote in resnice, ga ga boš lahko razsipala med svoje ljudstvo. Ob takem delu boš dvakratno obogatela sama.

Slovenska krščanska ženska zveza v Ljubljani

Od 25. do 30. julija tega leta bo v Ljubljani mednarodni kongres Kristusa Kralja. O priliki kongresa se v priporočilu v soboto 29. julija zvečer na Stadionu »Igra o božjem kraljestvu«. Pri igri bo sodelovalo 3000 oseb, ki bodo deloma zbrane iz vse Slovenije, glavne naloge pa mora prevzeti Ljubljana z bližnjo okolico. Dolžnost ženskih društev in odsekov je, da pri pripravah za kongres prav vse članice, vsaka po svojih močeh sodelujejo in da k delu za kongres pritegnejo tudi druge katoliške žene in dekleta. Nobenemu delu za kongres se ne smemo odtegniti. Ravnajte se v vsem po navodilih odbora za kongres.

Gospodinjski tečaji. Prosvetna društva, ženski odseki in deklinjski krožki, ki bi radi imeli prihodnjo jesen ali zimo gospodinjski tečaj, naj to sporoče ženski zvezi čim prej. Namen gospodinjskih tečajev je, da dobe žene in dekleta smisla za red in snago v domači hiši, da se navadijo razumno in skrbno gospodinjiti, da bo v naših domovih več domačnosti, sreče in zadovoljnosti. Gospodinjski tečaji so 10 do 12 tedenski. V tečaj se sprejme 16 deklet. Pouk v tečaju je od 8 zjutraj do 16 popoldne. Poučuje se: verouk in vzgojeslovje, lepo vedenje, zdrav-

stvo, državoznanstvo, splošno gospodinjstvo, spisje in računstvo, hraniloslovje, sadjarstvo, vrtnarstvo, mlekarstvo, šivanje, kuhanje.

Zdravstveni tečajji. Meseca oktobra tega leta bo Slovenska krščanska ženska zveza začela prirejati širom Slovenije brezplačne zdravstvene tečaje, na katerih se bo podajalo: teoretična in praktična nega bolnika v domači hiši, prva pomoč in nega dojenčka. Obenem bodo tudi poljudna predavanja o higieni v družini. Da bo mogla Zveza napraviti načrt za take zdravstvene tečaje, prosimo, da društva in odseki sporoče svoje želje glede prireditve takega tečaja.

Predavanja. Zveza ima na razpolago naslednja predavanja: Načelna stran v življenju, lepo vedenje, organizacija, hraniloslovje, poselska in socialna zakonodaja. Cena posameznim predavanjem s poštnino vred 5 din.

Članice društev si včasih niso na jasnem glede sodelovanja pri kakem drugem društvu ali glede naročanja tako imenovanih nevtralnih časopisov in knjig. Za nas zavedne katoličane velja: Sodelujmo le pri katoliški prosveti! Naročamo in kupujemo le odločno katoliške časopise in knjige!

Novi ljudski oder

Kulturni svet, zlasti katoliški, se danes bavi z vso resnostjo z vprašanjem ljudskega odra. Tudi naša organizacija je čutila svojo odgovornost za katoliško ljudstvo in spoznala izreden vpliv umetnosti na človeka in na njegovo usmerjenost. Po obnovitvi Prosvetne zveze je ta spoznala v ljudskem odru odlično sredstvo za plemenitev sodobnega človeka in za poglobitev katoliškega življenja. Spo-

znala pa je obenem tudi v novem ljudskem odru apostola, ki naj širi ideje katoliške akcije.

Novi krščanski ljudski oder je doživel po svetovni vojni svoj preporod zlasti v Franciji. Henri Gheon je znal s krščansko igro razgibati francosko mladino in spremenil to gibanje v krščanski teater. V kratki dobi je izdal nad 50 iger, ki so v duhovni sorodnosti s srednjeveškimi nabožnimi igra-

mi. Te igre so se hitro razširile po Evropi. Nekaj jih je prevedenih tudi v slovenščino. To gibanje je preko Avstrije prišlo tudi v naše kraje. Prosvetna zveza je sprejela v glavni odbor g. prof. Kureta, da bi v okviru Prosvetne zveze širil to gibanje za novi ljudski oder. Osnovala je posebno posvetovalnico, kjer so dobivala društva navodila za duhovne igre. Finansirala je več dekanijskih tečajev, da bi se podeželski režiserji čim bolj seznanili s tovrstnim hotenjem. Nabavila je več iger in jih uvrstila v svojo izposojevalnico, kakor tudi zatore, ki so potrebni za tak oder. Podpirala je društva tudi z nabavo potrebne garderobe, da so mogla upri-zarjati verske misterije. Gospod prof. Niko Kuret je osnoval tudi založbo ljudskih iger, katere je kupila Prosvetna zveza. Dalje izdaja mesečnik Ljudski oder, katerega Zveza naroča mesečno 50 izvodov v svrhu propagande. Na občnem zboru Prosvetne zveze je bilo sprejeto, da je ta list obvezen za vsak ljudski oder.

Iskrena želja Prosvetne zveze je, da se čim prej izčistijo pojmi o ljud-

skem igranju, in da se uvedejo dobre in primerne igre, ki bodo izraz našega narodnega in verskega življa. Zavedamo se, da je ves napredek naših odrov in društev pa tudi velik del narodnega napredovanja odvisen od novega odrskega gibanja med Slo-venci.

Zato se nam zelo čudno zdi, da je gospod N. K. v števil. 6 Ljudskega odra 1958/59 na strani 205 izrekel besede, ki ne odgovarjajo dejstvu, kot na primer: Fronta diletantskega igrals-tva, ki se skriva za krinko »oficiel-ne prosvete« — nam hoče greniti veselje nad uspehi teh petih let. Tudi stavek: Ne pozablajmo, da so vsi ti veliki naši uspehi po veliki večini postali izven okvira oficijelne prosvete. Na podlagi zgoraj navedenih dejstev bo čitatelj spoznal, da je oficijelna prosveta storila vse, kar je mogla za novi ljudski oder. Iz dnevnih časopi-sov se lahko vsakdo prepriča, da so številna društva po deželi, kot na pri-mer Kropa, Št. Vid nad Ljubljano, Podbrezje, Preddvor, Tržič bila tista, ki so se z vso ljubeznijo oprijela no-vega odra.

Naše prireditve

Prosvetni tabor pri Sv. Jakobu ob Savi

Prosvetno društvo pri Sv. Jakobu ob Savi je v nedeljo 11. junija obhajalo 30 letnico dela za prosvetno vzgojo slovenske mladine. Obenem z Zasavskim okrožjem ZFO in ZDK je društvo priredilo veličasten tabor, kakršnega v tem kraju še ni bilo. Vsa žup-nija je bila okrašena z brezštevilnimi mlaji, obdanimi z vencami in zastavami.

Slovesnost se je pričela s sprevo-dom. Samozavesten fant na iskrem konjiču z državno zastavo v roki je jezdil na čelu. Za njim so korakale fanfare FO Sv. Peter, katerim je sledila zastava okrožja in raznih prosv. društev. Za njimi je korakalo nad 250 članov, članic, mladecev, naraščaja, go-jenk in mladenk v svojih pestrih uni-formah z domžalsko godbo na čelu. Sprevod je zaključila velika skupina

fantov in deklet v narodnih nošah. Sprevod se je pomikal od Prosvetnega doma pri Sv. Jakobu skozi Podgorico v Sotesko, kjer je bila na tabornem pro-storu sv. maša, katero je daroval pred-sednik ljubljanske podzveze ZFO go-spod dr. Blatnik in imel tudi globoko zasnovan verski govor.

Po sv. maši je bilo zborovanje. Šol-ski upravitelj g. Porenta je pozdravil navzoče goste in predlagal brzozjavne pozdrave Nj. Vel. kralju Petru II. Nj. Vis. knezu namestniku in pred-sedniku senata g. dr. Korošcu.

O zgodovini in delu prosvetnega društva pri Sv. Jakobu je govoril pred-sednik g. Urbančič.

Slavnostni govornik je bil g. Pirih, ki je navduševal za delo v katoliških organizacijah.

Popoldne ob 3 je nastopila mladina Zasavskega okrožja ZFO in ZDK.

Točno ob 3 se je pripeljal g. ban z g. poslancem Kranjcem, za njim je dospel ljubljanski župan g. dr. Adlešič v spremstvu g. Bahovca. Kmalu nato pa je dospel ljubljanski okrajni načelnik g. Maršič. Zvezo fantovskih odsekov je zastopal g. Hvale, ljubljansko podzvezo ŽFO pa g. Jemc.

Na telovadišče so prikorakali vsi nastopajoči, katerim je okrožni predsednik g. Majdič Fortunat spregovoril po pozdravu častnih gostov nekaj vzpodbudnih besed. Nato so se vrstile točke sporeda, ki so ga s svojimi nastopi izpolnili fantje in dekleta, mladci in mladenke, naraščaj in gojenke s svojimi prostimi vajami, katere so bile izvajane proti pričakovanju dobro. Posebno pozornost je zbudila vrsta orodnih telovadcev, med katerimi sta se Janež in Varšek najbolj odlikovala, ko sta izvajala take vaje, da je človeku zastajala sapa.

Pri zadnji točki sporeda, ko so zopet vsi nastopajoči prišli na telovadišče, je okrožni predsednik izročil pri štafetni tekmi za okrožni prehodni pokal zmagoslavnemu moštvu FO Devica Marija v Polju krasen pokal. S fantovsko himno se je popoldanski nastop zaključil, nakar se je razvila prijetna zabava.

Polni navdušenja, polni trdne volje so se vračali fantje, dekleta in gledalci na svoje domove.

Mladinski tabor v Št. Vidu na Dolenjskem.

V nedeljo 11. junija je velika šentviška fara obhajala 15letnico, ko je bil blagoslovljen novi Prosvetni dom ter je mladina stiškega okrožja tega dne v Št. Vidu priredila tudi svoj okrožni tabor. Zjutraj, ko je privozil z ljubljanske strani vlak, se je na postaji zbralo na tisoče ljudstva in mladine v krojih. Načelnik fantov je poročal slavnostnemu govorniku poslancu g. dr. Lavriču, ki se je pripeljal iz Ljubljane, da je zbranih pri sprejemu 40 fantov v krojih, 42 naraščaja, nakar je najmlajši izmed jezdecev poročal, da ima 35 konjenikov. Poleg tega je bilo v sprevodu, ki se je nato razvil.

na čelu 90 kolesarjev, 60 deklet in 70 mladenk v krojih. Sprevod je odkorakal od postaje k sv. maši v Št. Vidu med igranjem trebanjske godbe. Za sprevedom krojev se je razvila velika množica ljudstva, tako da je zadnji del spreveda odhajal izpred postaje, ko so prvi oddelki že bili pod šentviškim klancem.

Pri sveti maši, katero je daroval beneficiat g. Oven in je prepevala vsa cerkev, je imel cerkveni govor trebanjski dekan g. Ivan Tomažič. Po službi božji se je vsa množica zgrnila pred domom okoli orjaške lipe k zborovanju, katero je začel kaplan gospod Bregant ter se spomnil kralja Petra II., kneza namestnika Pavla in dr. Korošca. Zatem je imel slavnostni govor o krščanstvu v javnem življenju poslanec g. dr. Jože Lavrič, za njim pa je ob 15 letnici doma o narodnem delu govoril urednik g. Kremžar.

Popoldne so bile najprej v cerkvi litanije, nakar se je ob treh na obširnem travniku zbralo več ko tisoč ljudi k javni telovadbi. Ob 3 popoldne se je pripeljal tudi minister za javna dela g. dr. Miha Krek, katerega je pozdravil kaplan g. Bregant. Gospod minister je nato med telovadbo spregovoril mladini in staršem tople in iskrene besede o poslanstvu naše mladine za bodočnost slovenskega naroda in Jugoslavije. Njegove besede je mladina z navdušenjem sprejela. Pri telovadbi je nastopalo vsega skupaj nekako 350 fantov, deklet in mladcev, gojenk in naraščaja obeh spolov. Omeniti moramo še vzorno vrsto orodnih telovadcev, ki so prihiteli iz gorenjskega Št. Vida.

Vsa prireditve je nepopisno povzdignila zavest vseh, ki so se je udeležili.

Jaklič je dobil svoj spomenik.

V nedeljo 19. junija popoldne smo v Dobropoljah blagoslovili nov prosvetni »Jakličev dom«. V župni cerkvi so bile popoldne ob 14 Pete litanije, po cerkvenem opraviilu pa so se začele slovesnosti ob blagoslovitvi novega doma. Z balkona novega doma je najprej duhovni svetnik g. Anton Mrkun

pozdravil vse navzoče in podal besedo predsedniku Prosvetne zveze vseučiliškemu profesorju g. dr. Lukmanu, ki je orisal Franca Jakliča kot ideal javnega delavca za narodno prosveto in narodov gospodarski napredek.

Med njegovim govorom je prišel na prireditve minister za gradbe g. dr. Miha Krek, katerega je po govoru svetnik Mrkun pozdravil in ga prosil za nekaj besed. Minister dr. Krek je poudaril v svojem govoru požrtvovalnost ljudstva, katero se je kljub težkim uimam in preizkušnjam zbralo na proslavitev moža, kakršen je bil Jaklič.

Nato je predsednik Prosvetne zveze g. dr. Lukman novi dom blagoslovil. To blagoslovu je bila v veliki in lepi dvorani akademija, na kateri je župan g. Strnad prebral vdanostno brzojavko Nj. Vel. kralju Petru II., knezu namestniku in predlagal brzojavne pozdrave predsedniku senata dr. A. Korošču in banu dr. Marku Natlačenu. Fosebej je pozdravil ministra dr. Kreka, poslanca Riglerja in predsednika PZ vseuč. prof. dr. Lukmana, predsednika Slomškove družbe, ki je bila zastopana po številnem zastopstvu, vse druge goste in občinstvo.

Na akademiji so nastopili otroci s pristréno priložnostno igro »Ob otvoritvi Jakličevega doma«, nato pa je bilo nekaj telovadnih točk in simboličnih vaj.

Po akademiji se je minister g. dr. Krek v spremstvu poslanca Riglerja odpeljal v Struge in okolico pogledat škodo, ki jo je napravila povenjenj. V domu samem in pred njim se je razvila živahna ljudska zabava. Dobrepoljska godba in pevski zbor sta izvajala številne glasbene točke. Prišlo je na lepo slavnost nad 2000 ljudi.

Številni gostje so si z ministrom dr. Krenom na čelu ogledali tudi lutkarsko razstavo in razstavo igrač v novem domu. Številnim članom Jakličeve družine pa so vsi navzoči izkazovali najiskrenejšo pozornost.

V soboto zvečer so po vseh dobrepoljskih hribih zagoreli kresovi. Ob 21. uri so zagrmeli številni možnarji in med baklado skozi vas so streljali

s petardami. Vse Dobrepolje se je zbralo najprej pred župniščem in nato v novi dvorani slavilo desetletnico župnikovanja duh. svetnika preč. g. Anton Mrkuna, ki gradi tako lep prosvetni »Jakličev dom«. Na predvečer slovesne blagoslovitve je vsa fara hotela s to skromno prireditvijo počastiti uspešno delovanje svojega neumornega župnika in prosvetnega ter združnega delavca.

Prosvetni dom v Križah.

Križe pri Trziču so tisti kraj, kjer deluje Prosvetno društvo že iz prejšnjega stoletja. To najstarejše društvo je v nedeljo 19. junija stopilo v novo dobo svojega razmaha, ko je blagoslovilo mogočni in zelo mični novi »Križki dom«. Ta dom bo v ponos sedanjega rodu, ki je z velikimi žrtvami in s prostovoljnim delom zgradil spomenik, kakršnega zasluži slovenska katoliška prosveta.

Slavnost se je začela v soboto z večerno akademijo. Polna dvorana je dala priznanje pevskemu zboru, deklamacijam, simboličnim telovadnim vajam in govornikom. Na originalni način so pozdravili botrico gospo Jazbečvo in botra g. Zupana. V odmoru so doživeli navzoči prijetno presenečenje, ko je kranjski dekan g. Matija Škrbec prebral dekret, s katerim je križki zaslužni in za vse dobro navdušeni župnik g. Hartman Jože imenovan za konzistorialnega svetnika.

V nedeljo zjutraj so se številni člani udeležili svete maše, pri kateri so se spominjali svojih ustanoviteljev in umrlih članov. Glavni del prireditve so izvršili popoldne pri zelo lepem in ugodnem vremenu. Obširni prostor pred postajo Križe je bil natrpan domačinov in okoličanov, ko je pripeljal vlak goste s kranjske strani. Takoj se je razvil pod vodstvom izbranih rediteljev izredno dolg sprevod v vas, ki ga ni hotelo biti konca. Kaj takega Križani še niso doživeli. Za okras so bili konjeniki v narodnih nošah, slovenski fantje v krojih in dekleta, katerih modra barva je zelo prijetno učinkovala sredi zelenih polj. Ko se je sprevod ustavil pred »Križ-

kim domom« in ko so se z gasilci in šolsko mladino postavili v špalir, na čelu s šestimi zastavami, so navdušeno pozdravili našega bana g. dr. Marka Natlačena kot pokrovitelja vse te slovesnosti.

V okusno okrašeni cerkvi so bile nato pete litanije, nakar se je množica zgrnila okrog okrašenega in v soncu se blestečega doma, ki ga je blagoslovil preč. g. kanonik dr. Klinar. Blagoslovitvi so prisostvovali med drugimi ban g. dr. Marko Natlačen, okrajni glavar g. Lipovšek z gospo soprogo, domači župan g. Ahačič, tržiški župan g. Majeršič, predsednik Prosvetnega dekanijskega odbora g. prof. Fortuna Tine, policijski predstojnik iz Kranja g. Uršič, šolski nadzornik g. Rupret, okoliški župniki na čelu s tržiškim župnikom in svetnikom g. Vovkom, kranjski odvetnik g. dr. Šilar, upravnik sanatorija na Golniku g. Čeplak z gospo soprogo, gospa baronica Bornova g. Ham in drugi; malo kasneje sta prihitela ravnatelj g. Zor kot zastopnik PZ iz Ljubljane in kranjski šolski upravitelj g. Potočnik.

Po blagoslovitvi je za domom pričel domači župnik svetnik g. Hartman tabor. Po pozdravu vsem prisotnim je predlagal med nepopisnim navdušenjem vdanostni brzojavki Njeg. Vel. kralju Petru II. in Njeg. Vis. knezu namestniku Pavlu. Tržiška godba je nato zaigrala državno himno. Pozdrave so dalje poslali: predsedniku senata g. dr. Korošcu, ministru g. dr. M. Kreku, škofu g. dr. Rožmanu in ministru g. Snoju, ki je z brzojavko pozdravil odločnost in pogum Križanov. Gospod svetnik je na kratko omenil glavne dobrotnike, ki so omogočili zgraditev tega impozantnega doma, med katerimi sta na prvem mestu g. ban in kanonik g. Grašič. Nato je g. ban čestital k podjetnosti Križanov in bodril navzoče, katerih ogromne udeležbe ni pričakoval noben optimist v majhni križki vasi k delu za našo prosveto in k zvestobi in ljubezni do naše Jugoslavije, med navdušenimi vzliki prisotnih. Tabor so nato pozdravili še predsednik gradbenega odbora g. Markič, g. Sitar, v imenu gospe botrice in

svojem pa boter g. Zupan. Končno je imel slavnostni govor g. prof. Tine Fortuna iz Kranja, ki je govoril o pomenu blagoslovitve doma.

Ormož

Proslava praznika slovanskih apostolov bratov sv. Cirila in Metoda na praznikov predvečer je bila obenem lepa narodna manifestacija za vzore naših velikih narodnih apostolov. Skupni nastop vseh domačih organizacij v sprevedu skozi razsvetljeno in z zastavami okrašeno mesto k kresu izven mesta, ob pokanju možnarjev in bliskanju raket, z lepim govorom g. banskega svetnika Sadravca v svitu plamenov kresa, je dal čutiti, da smo v svoji narodni rasti in zavednosti značajni, ponosni in dovolj veliki, da damo proslavi dostojanstveni značaj narodnega praznika.

Po končanem kresovanju, katerega se je udeležila velika množica naroda, so se začele skupine razhajati. Tako se je vračala tudi skupinica ali če hočete organizacija, katera je »brez miru napreje« zvesta samemu sebi, po mestu gor in dol »zvala«, da bi narod občudoval strpnost in »značajnost« njihove narodne solidarnosti — ob velikih duh.

Šmartno pri Kranju

V Šmartnem pri Kranju so v nedeljo, 9. julija izredno lepo proslavili praznik sv. Cirila in Metoda. Na prostem so zvečer za Šmartniskim domom zaigrali Petančičevo igro »Naša apostola«, ki je bila obenem zelo primerna priprava za kongres Kristusa Kralja v Ljubljani. Pred mogočno sceno: rijo starega gradu, kar je naslikal eden izmed domačih dijakov, so se vrstili prizor za prizorom. Kot polnočnino na ljubljanskem Stadionu pred leti, tako si bomo zapomnili prihod obeh apostolov. V zvoniku farne cerkve so pritrkovali, s cerkve so donele orgle, spuščali so rakete, od bengaličnega ognja pa je bila razsvetljena množica v narodnih nošah, ki je prihajala pred apostola na oder s prižgano svečo v roki. Velikansko število gledalcev bi še gledalo, čeprav so jim

že davno v naročjih* malčki zaspali. Igra je bila dogodek za vso našo dekanijo. Taka igra ljudi bolj poveže, kot vsaka druga prireditelj. V nedeljo, 16. julija bodo »Naša apostola« ponovili.

*

Posnemanja vredno

V dneh od 8.—10. julija so imeli Horjulci posebno slovesnost, ki je bila vsekakor izvirna, pa se je tudi popolnoma posrečila. — Horjulski rojaki duhovniki, 11 po številu so se zbrali že v petek in soboto, pridigali posameznim stanovom in jih spovedovali. Horjulski faranji so se odzvali v izredno velikem številu. Kazalo je, da ima horjulska fara misijon. Očito se je pokazalo, da je prijazna horjulska dolina ohranila globoko vero očetov, v kateri hoče vztrajati tudi sedanjí rod Horjulcev. Ganljivo je bilo videti, koliko otrok, deklet, fantov, mož in žena je pristopilo k svetim zakramentom, kako do srca so seogle besede duhovnikov rojakov, ki so se v zavesti hvaležnosti do rodnih staršev, dušnih pastirjev in do Boga še enkrat vrnili med rojake in jim iz srca govorili. Spoštovanje do duhovnikov in prisrčna vez z domačimi duhovniki se je tako lepo pokazala.

Višek slovesnosti je bil seveda na nedeljo, 9. julija. V Horjulu se je zbralo na ta dan veliko šolaníh in drugih Horjulcev, ki so prihiteli v svoj rodni kraj, ki je vsakemu človeku, posebno Horjulcu nepozaben. Ob pol desetih dopoldne so se zbrali sredi vasi in nato v sprevedu odšli v far-

no cerkev. Gasilci, narodne noše, fantje, dekleta in mladenke v krojih, ki so spremljali rojake na tej poti, so dali sprevedu slovesen značaj. V krasni mali cerkvi sv. Marjete, katere življenje in smrt ponazarjajo dragocene Šubičeve slike na presno, je bila slovesna služba božja. Horjulci, tujci in domačini, vsi so se zahvaljevali Bogu za našete dobrote in sklenili, da bodo ostali v trdni veri svojih dedov tudi v bodočnosti. Popoldne je pred novim prosvetnim domom, ki obeta postati eden najlepših v Sloveniji, bil dobro obiskan ljudski shod, na katerem se je edinost horjulske krvi sijajno pokazala. Izginili so vsi razločki, vsi so bili le Horjulci med seboj. Premostile so se lokalne razprtije, inteligenca in ljudstvo sta se zblížala.

Lepo se je na horjulskem dnevu pokazalo, koliko bi moglo domače izobraženstvo storiti za povzdigo in napredek domačega kraja. Pokazala se je nova smer kulture kmečke vasi. Toliko poudarjam važnost in pomen kmeta za ohranitev naroda. Kmečka vas tvori jedro narodove kulture. Ljudstvu je treba dati samozavest in ga utrditi v misli, da mora ljubití grudo, ostati na njej, s svojim delom in stanovsko kulturo dvigati narod. Inteligenca je dolžna študirati kulturo kmečke vasi, preučevati njeno zgodovino in vzpodbujati ljudstvo k ljubezni do domače zemlje, prizadevati si, domačinom z delom pomagati. Inteligenca, naj ohrani stike s rojstnim krajem in sodeluje pri njegovem napredku. — Ideja horjulskega dneva se je tako popolnoma posrečila.

Narodni običaji ob kresovanju

Marsikateri narodni običaj je že izginil pod razvojem civilizacije. Kje so tisti lepi božični večeri, ko so se shajala dekleta in v raztopljenem svincu iskala svojo usodo, kje proslavne robkanja, jeseni in poljedelstva! Narod se shaja v prosvetnih domovih — preprosta idiličnost se umika organiziranemu delovanju.

Vendar pa so nekatere navade, posebno tiste, ki so povezane z narodo-

vo religijoznostjo, ostale in bodo ostale tudi vnaprej, ker jih prosvetna društva goje in ohranjujejo. Tako lepa, za naš narod posebno izrazita navada, je kresovanje. Marsikdo bi mislil, da je v kresovanju glavna stvar — kres. Toda to ni res. Ob kresnem ognju, katerega zublji pomenijo plamen nastajajoče rasti sadov in daritev za blagoslov, narod na deželi ohranjuje od godu Janeza Krstnika mnogo

prelepih običajev. Popoldne gredo fantje v lazove in naberejo praproť, dekleta pa v polje, trgat kresnice. Cele šope prineso domov ter jih izročē očetu in materi, ki gresta najprej v hlev in razmečeta praproť in kresnice po tleh, pod živino in jasli, nato posteljeta dvor, pod in skedenj, ko se pa zvečeri, okrasita vežo in hišo. Pod žleb obesita šopke, nazadnje pa natakmeta najlepše vejice v okna — kajti Janez Krstnik pride zvečer po angelskem češčenju in blagoslovi dom in repe.

Ko se zgosti tema, je družina, razen odraščeni fantov in deklet, zbrana v hiši. Oče pripoveduje bajke o čaru praprotnega semena in legende o sv. Janezu. Fantje in dekleta se zbero na najbližjem hribu, znosijo vsak od svo-

je hiše kurivo (dekleta dračje, fantje drva), prižgo kres z blagoslovljeno svečo, zapoje pesem o Janezu Kristniku, navrh pa tudi kakšne poskočne pesmi in gledajo v plamen. Če plamen šviga visoko, bo dobra letina (seveda skrbe, da je plamen zmerom visoko!).

Ko plamen pojame, se začne iskanje usode (čudno je, da narod še vedno veruje v resničnost takih stvari in še bolj čudno je, da se skoraj zmerom tako zgodi, kot napove žerjavica). Fantje in dekleta skačejo čez žareče gorišče. Gorje, če se noga dotakne goreče vejice, iskre ali žerjavice! Fant bo izgubil dekleta, dekle se ne bo poročilo... In ko ogenj ugasne, polože čez tleči pepel praproť v obliki križa, zapoje še enkrat in gredo spat — vsak s svojimi sanjami in načrti.

Prosveta v luči statistike

Številke o ljudski prosveti

Silno zanimivo sliko nam odkriva poglavje o ljudski prosveti. Tako nam ta del pregleda pove, da imamo četrto mestnih gledališč, i. s. v Ljubljani, Mariboru, Celju in Ptuju, ki imajo v svojih dvoranah 2718 sedežev in stojišč in so v letu 1957. prodala 216 tisoč 234 vstopnic. V tem letu je bilo v teh gledališčih 673 predstav. Ljudskih diletantskih odrov smo imeli v letu 1957. v Sloveniji 8, ki imajo v svojih dvoranah 2742 sedežev in stojišč in so za 174 predstav prodala 55.299 vstopnic.

Kinematografi v Sloveniji prodajo desetkrat več vstopnic kot pa naša gledališča

V letu 1957. smo v Sloveniji imeli 54 kinematografov, in sicer 55 zvočnih in 1 nemi. V teh kinematografskih dvoranah je bilo v tem letu 12.826 predstav in je bilo zanje prodanih 2 milijona 26 tisoč 294 vstopnic. Lahko bi rekli, da so kinematografi v Sloveniji prodali desetkrat več vstopnic za tuja filmska dela kot pa obestalni gledališči v Ljubljani in Mariboru s svojimi gostovanji v Celju in Ptuju.

Nad 8000 društev —

Slovenci smo znani po tem, da se radi organiziramo in da se radi zbiramo v društvih in odsekih. Za to, da bi se vsakdo čim lepše počutil v svojem krožku in v svoji organizaciji, smo si ustanovili 24 različnih vrst društev in pri tem naštevanju stanovska, gospodarska, družabna in politična še niso posebej označena. Po vsej Sloveniji je v letu 1957. v tej skupini 24 raznovrstnih organizacij in krožkov delovalo 6014 društev in 2197 odsekov.

— in v knjižnicah podrug milijon knjig

Zelo lepo in razveseljivo pa je veliko število raznih knjižnic po Sloveniji. Tako delujejo po vseh okrajih in skoraj vseh šolah in farah šolarske knjižnice, ki jih je 927, ki imajo 298 tisoč 791 knjig in so jih izposodile 543.940; učiteljskih knjižnic je 910, okrajnih učiteljskih knjižnic 34, javnih knjižnic 224 z 234.225 knjigami in 482 tisoč 842 izposojninami, društvenih knjižnic po deželi pa je bilo 532, ki imajo 230.168 knjig s 195.407 izposojninami. Znanstvenih knjižnic pa je bilo v tem letu v Sloveniji 15 s 361 tisoč 11 knjigami in 35.797 izposojni-

nami. Vsega skupaj je bilo v l. 1957. v Sloveniji 2642 knjižnic, v njih je bilo 1 milijon 589.878 knjig, ki so bile izposojene v 1 milijon 405.278 primerih.

Društva in knjižnice pa so za svoj obstoj morala pobirati prispevke in iz številkih teh društev in njihovih knjižnic se lahko deloma zasluži, kako velik je moral biti prostovoljni

kulturni davek slovenskega naroda za vzdrževanje vseh teh ustanov. Vse to pa so samo prva in hipna spoznanja ob pregledu tega statističnega materiala našega prosvetnega oddelka kralj. banske uprave v Ljubljani. Kdor se bo še podrobneje zamislil v vse številke in zazrl v te tabele, bo lahko ugotovil še obsežnejše zanimivosti in zadeve, razmišljanja vredne.

Razno

P. Krizostom O. F. M.: Otroške igrice, VIII. zv., 1959. — Naš znani pisatelj za mladino, P. Krizostom, je izdal zdaj že osmi zvezek igrice, namenjenih otrokom, da jih uprizorijo. Pričujoči zvezek vsebuje poleg večjega prizora, ki je okvir deklamaciji v čast Kristusu Kralju in ki ga je sestavila M. Elizabeta, eno najljubkejših igrice, kar jih imamo iz peresa P. Krizostoma, namreč »Svetega Kristofa«. Že zasnovana je čisto izvirno: štirje brihtni fantki, ki sami tvorijo neko improvizirano »gledališko družbo«, uprizorijo s pomočjo prvoobhajancev, ki so jim za gledalce, na odru igro, katero je spisal eden izmed njih. Igra oziroma prizor sam je tudi izredno posrečen, ker nam idejo Kristusa, kralja sveta, predočuje s pomočjo globoke simbolike, ki je utelešena v legendi svetega Kristofa, kako prenaša čez reko dete Kristusa in se zave, da nosi več kot ves svet: njegovega stvarnika, zveličarja in kralja. Tendenca igre, namenjena za naše odre kot priprava za kongres, je tako dosežena po najučinkovitejšem sredstvu preproste, a pomena polne zgodbe, po pristržnem besedilu, ki se skrbno ogiblje vsake

banalitete, in po živahnem poteku ter dialogih, v katere je kljub resnosti teme vpleteno polno šegavosti čisto iz porednega otroškega srca. Za propagando ideje kongresa Kristusa Kralja je tako umetniškega duha prežeto delo najpripravnejše sredstvo. f. t.

Tečaj. Kraljevska banska uprava dravske banovine namerava tudi letos v avgustu in septembru prirediti več dvodnevni tečajev o uporabi in konzerviranju sadja, zelenjave in mesa po najnovjših preizkušanih in najcenejših načinih.

Ti tečaji se bodo v prvi vrsti priredili v krajih, kjer se že vršili trimesečni banovinski kmetijsko-gospodinjski tečaji, in kjer bo zadostno število priglasičenk (najmanj 16, največ 25), ki se obvežejo s kavcijo 20 dinarjev, da se bodo tečaja zanesljivo udeležile.

Naslov se vabi, da o tem obvesti v zvezi včlanjena društva, ki naj, če je za tečaj zanimanje, zberejo imena udeleženc, poberejo kavcijo ter potom naslova vložijo tu sem prošnjo za prireditev tečaja, in sicer najkasneje do 5. avgusta t. l.

Ali so prosvetna društva oproščena plačevanja taks za predavanja s filmi?

Prosvetna zveza je zaprosila ministrstvo financ, da bi se izdal predpis, s katerim bi bila prosvetna društva, včlanjena v Prosvetni zvezi, oproščena taks za predavanja s filmi. Na to vlogo je gospod finančni minister odgovoril naslednje: »Zaradi različnega

postopanja glede predvajanja filmov s poučnim predavanjem so se dogodili primeri, da so bili oškodovani državni fiskalni interesi. O tem se je razpravljalo v oddelku davkov. Načelno pojasnilo je bilo izdano 5. junija 1959 št. 55.168. To dobesedno tu-

di objavljamo, da bodo prizadeti na podlagi tega odloka lahko zavzeli svoje stališče.

»Pojavilo je se pitanje, da li treba naplačivati taksu iz Tar. br. 99a Zakona o taksama na prikazivanje filmove, ako se isto obavlja u sastavu nekog predavanja u naučne, prosvetne i privredne svrhe, koja su predavanja oslobodjena plaćanja ove takse na osnovu stava prvog tačke i napomene 4 uz Tar. br. 99a Zakona o taksama.

Uzimajući u rasmatranje ovo pitanje Odeljenje poreza u smislu čl. 45 Zakona o taksama je našlo:

Izuzimajući bioskopske pretstave, koje se priredjuju u prosvetne i vaspitne svrhe po školama za učenike i nastavnike i dnevne bioskopske pretstave kulturnog vaspitnog karaktera koje priredjuje u svojoj režiji društva Crvenog Krsta naše Kraljevine, koje su oslobodjene plaćanja takse po IV napomeni uz Tar. br. 99a Zakona o taksama, ni jedna druga bioskopska pretstava odnosno prikazivanje filma po zakonu nije oslobodjena plaćanja ove takse, bez obzira kakav karakter ima to prikazivanje.

Ali kako se često predavanje u naučne, prosvetne i privredne svrhe, koja su oslobodjena od plaćanja ove takse iz Tar. br. 99a Zakona o taksama, radi bolje ilustracije i razumevanja dopunjuju i projekcijama na platnu, to se i ove projekcije mogu smatrati kao sastavni deo samog predavanja i time podpadati pod isto oslobodjenje, ali samo pod sledećim uslovima:

Da ove projekcije ne budu neprekidne već da budu povremeno vezane samo sa nekim delom predavanja, da ove projekcije ne predstavljaju neki događaj, koji bi imao neke celine pa ma se i u pavzama nastavljaju, već da to budu samo povremene ilustracije nekih delova predavanja, koji medju sobom nemaju neke celine niti imaju zabavni karakter.

Svako drugo prikazivanje projekcije — filmove — pa ma i uz predavanja, ne bi moglo biti oslobodjeno od plaćanja ove takse.

Sva dosadanja objašnjenja po ovom pitanju, ako su protivna ovom objašnjenju, prestaju važiti.

Neka direkcije i poreske uprave prednje prime znanju i po istom postupaju.

Vsebina: Joža Vovk: Novomašniku. — Na kongres Kristusa Kralja! — Josip Hohnjec, predsednik Prosvetne zveze: Duhovni temelji slovenskega kmečkoga stanu. — Radio in prosveta. — Mladina. — Slovenska krščanska ženska zveza v Ljubljani. — Novi ljudski oder. — Naše prireditve. — Narodni običaji ob kresovanju. — Prosveta v luči statistike. — Razno. — Ali so prosvetna društva oproščena plačevanja taks za predavanja s filmi?

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Zadržno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejce